

Fi2024/01078

Finansdepartementet

fi.remissvar@regeringskansliet.se

2024/09/09

Swedish FinTech Associations remissvar på Fi2024/01078 “Stärkt konsumentskydd på kreditmarknaden”

Om SweFinTech

The Swedish Financial Technology Association (“SweFinTech”) är en branschförening för svenska fintechbolag och samlar drygt 90 bolag inom branschen. Vi samlar företag inom betalningar, krediter, crowdfunding, investeringar med mera och vårt syfte är att stärka det svenska ekosystemet och skapa en välfungerande marknad för svenska fintechbolag.

Övergripande ansats

SweFinTech tackar för möjligheten att få lämna remissvar på Fi2024/01078 “Stärkt konsumentskydd på kreditmarknaden” (“Promemorian”). Överskuldssättningen är ett stort samhällsproblem som behöver lösas omgående och SweFinTech ser positivt på att reglerna för att driva verksamhet med konsumentkrediter ses över för att främja en sund kreditgivning. Föreningen ser med oro på Promemorians förslag om att upphäva lagen (2014:275) om viss verksamhet med konsumentkrediter (LVK) och att endast banker eller kreditmarknadsbolag (“kreditinstitut”) får ge ut konsumentkrediter enligt lagen (2004:297) om bank och finansieringsrörelse (LBF). Förslaget kommer att missa sitt syfte och istället höja trösklarna att starta likväl driva ett fintechbolag inom konsumentkreditsegmentet, genom betydligt högre avgifter samt resurskrav. Detta kommer direkt påverka dagens 70-tal bolag med konsumentkredit tillstånd samt indirekt bolag med stort kundsegment bland konsumentkreditföretagen, som kommer leda till minskad konkurrens likväl innovation på finansmarknaden. Föreningen anser därför att regeringen inte bör gå vidare med förslaget.

Därtill strider Promemorian mot det nya konsumentkreditdirektivet (CCD2) vilket är ett fullharmoniseringsdirektiv och Sveriges möjlighet till avvikande reglering bör vara begränsad i detta hänseende. Enligt CCD2 måste det exempelvis finnas en näringsrättslig lag för rena kreditförmedlare, som enligt direktivets definition inte får ge ut krediter, vilket skulle krävas med ett tillstånd enligt LBF. Promemorians förslag kommer i förlängningen ge en negativ påverkan på svenska företags konkurrenskraft inom EU och det vore anmärkningsvärt om det rådde helt andra regler i Sverige jämfört med resten av unionen.

Det finns två andra beredningsprocesser på området utöver Promemorian, dels SOU 2023: 38 ("Överskuldsättningsutredningen") som bland annat inkluderar ett förslag på ett skuld- och kreditregister och ett sänkt räntetak på 20 procent, dels utredningen om införandet av det andra konsumentkreditdirektivet i svensk lag (Dir. 2023:142). SweFinTech anser att dessa innehåller ett flertal relevanta förslag för att få ner överskuldsättningen och att problemet kan åtgärdas med stärkt reglering genom lagen (2014:275) om viss verksamhet med konsumentkrediter (LVK) och konsumentkreditlagen (2010:1846).

Mot bakgrunden av dessa två parallella lagstiftningsprocesser hade det varit fördelaktigt om Promemorians förslag i stället berörts inom dessa, som ger ett bättre helhetsperspektiv för hur man stävjar problemet med överskuldsättningen i Sverige.

SweFinTech vill även uppmärksamma att Finansinspektionen tog över tillsynen av kreditprövningar för konsumentkreditinstitut i januari 2023 och att de bör ges tid att utföra tillsyn över aktörerna på marknaden. Det bör härvid särskilt noteras att bland de undersökningar av konsumentkreditinstitutens kreditprövningar som Finansinspektionen har hunnit genomföra har inspektionen inte funnit sådana brister som motiverat ett ingripande från myndigheten. Detta talar för att Promemorians förslag är missriktat och att problemet inte består i att kreditgivarna saknar banktillstånd.

Det bör nämnas att inspektionen i två fall har meddelat sanktioner mot banker för bristande kreditprövningar.¹ I de aktuella sanktionsärendena överklagades sanktionsbesluten och upphävdes av förvaltningsrätten. I det ena ärendet upphävdes sedan förvaltningsrättens beslut av kammarrätten. Detta tyder på att behovet snarare är att förtydliga vilka krav som gäller för såväl kreditinstitut som konsumentkreditinstituts kreditprövningar i stället för att kräva att samtliga aktörer ska omfattas av ett kreditinstitutstillstånd (enligt LBF).

Skillnaden i tillståndskraven mellan kreditinstitut och konsumentkreditinstitut finns av en anledning

Promemorian menar att skillnaden i tillståndskrav mellan konsumentkreditinstitut och kreditinstitut inte främjar en sund konkurrens på finansmarknaden. Det är dock problematiskt att jämföra de olika tillstånden på det sättet när kreditinstitut ofta bedriver en mycket bredare verksamhet jämfört med konsumentkreditinstitut, då de exempelvis tar emot inlåning från allmänheten vilket medför krav på kapitaltäckning och kapitalbas. Dessa krav syftar inte till att motverka konsumenternas överskuldsättning eller att skydda konsumtionslånetagare utan till att skydda insättarna och deras fordringar mot kreditinstitutet. Kreditinstitut har därför en helt annan möjlighet att ge avtryck på den finansiella stabiliteten. Det huvudsakliga syftet med de omfattande kraven på kreditinstitut är att främja ett stabilt och effektivt finansiellt system samt att upprätthålla den finansiella marknadens funktionssätt. Att ställa samma krav på konsumentkreditinstitut som idag inte tar emot inlåning från allmänheten och har ett mer begränsat produktutbud, eller som i fallet kreditförmedlare som inte ens ger ut egna krediter, är oproportionerligt.

Påverkan på konkurrens och innovation

Promemorians förslag innebär att konsumentkreditinstitut behöver ansöka om att bli kreditinstitut, vilket är en mycket omfattande process som kräver kapital, exempelvis till avgifter och kapitalbaskrav, resurser i form av en signifikant ökning av personalstyrkan för att tillgodose tillståndskraven, något som endast kan möjliggöras om bolaget i fråga har varit under tillväxt i flera år.

Därtill är ett kreditinstitutstillstånd det svåraste tillståndet att få beviljat. Finansinspektionen har under de senaste åren varit restriktiv med att utfärda tillstånd att bedriva bank- och finansieringsrörelse, där ett antal ansökningar har avslagits. Vidare är den genomsnittliga handläggningstiden för ett banktillstånd oftast en bra bit över ett år och det föreligger ett policybeslut att inte ge assistans till sökanden med deras ansökningar.¹ På grund av detta är kravet att bli kreditinstitut en mycket hög tröskel för ett startupbolag att ta sig över. Många fintechbolag startar sin resa med ett tillstånd som är mindre krävande för att sedan jobba sig uppåt i "tillståndshierarkin" när bolaget växer. Att avveckla LVK riskerar att slå ett hårt slag mot den svenska fintechbranschen, som stått ut i Europa med dess innovation och internationellt välkända bolag samt bidragit till bilden av Sverige som ett attraktivt land att starta bolag i.

Implementeringen av Promemorians förslag skulle påverka innovation och teknikutvecklingen på den svenska finansmarknaden negativt. Det skulle leda till ett mer begränsat produkt-/tjänsteutbud vilket i slutändan påverkar konsumenten, företag och samhället negativt. Det är många gånger fintechbranschen som utvecklar ny teknik och nya tjänster som kan vara billigare och bättre för slutkonsumenten, något som kommer hela finansmarknaden till gagn.

Det finns redan brister på den svenska finansmarknaden gällande konkurrens på ett antal olika områden, exempelvis bolånemarknaden där konsumenten haft svårigheter att flytta sina lån och där det även varit svårt för nya aktörer att ta sig in på marknaden. Promemorians förslag riskerar att bidra ytterligare till denna marknadskoncentration.

SweFinTech håller med om att överskudsättningen på konsumentkreditmarknaden behöver hanteras på ett adekvat sätt, men anser att det kan göras på ett sätt som inte sätter käppar i hjulen för nya bolag att ta sig in på finansmarknaden, vilket vi berör senare i remissvaret.

Förslaget står i strid med CCD2

Det är SweFinTechs syn att Promemorian strider mot det Nya Konsumentkreditdirektivet²(CCD2), särskilt i relation till kreditförmedlare, där Sverige förpliktigas att säkerställa att rena kreditförmedlare står under tillståndsplikt och tillsyn (se art 37.1 CCD2). Enligt CCD2:s definition kan inte en kreditförmedlare också lämna krediter (se art 3.12 CCD2), vilket skiljer sig mot Promemorians förslag eftersom lagen om bank- och finansieringsrörelse ställer krav på att kreditinstitut även ska ge ut krediter. En ordning där rena kreditförmedlare inte står under tillståndsplikt och tillsyn enligt svensk lag, strider därmed med CCD2.

¹ [Finansinspektionen "inför ansökan" \(hämtad 28/08/2024\)](#)

Direktivet är ett fullharmoniseringsdirektiv och syftet är att minimera de juridiska skillnaderna och underlätta för företag att vara verksamma inom hela unionen. Det är en viktig aspekt av EU-rätten att ett företag ska kunna erbjuda sina tjänster inom hela EU utan att behöva ansöka om ytterligare tillstånd i varje enskild medlemsstat. Promemorians förslag skulle därför påverka svenska bolags konkurrenskraft inom EU negativt. Därmed är det av stor vikt att kreditförmedling betyder samma sak på EU:s inre marknad och att Sverige håller sig till samma definition och spelregler som CCD2 uppställer. Det skulle vara mycket anmärkningsvärt om helt andra regler skulle gälla i Sverige jämfört med resten av unionen.

CCD2 medför även striktare krav på kreditprövning, vilket SweFinTech anser är en effektiv åtgärd mot överskuldssättningen.

Förslagets påverkan på kreditförmedlare

Enligt 1 kap. 4 § i LBF behöver framtida kreditinstitutbolag både bedriva inlåning samt lämna kredit³. SweFinTech anser att denna konsekvens inte är önskvärd eftersom det i praktiken innebär ett förbud att agera som enbart konsumentkreditförmedlare. Förslaget kan leda till en intressekonflikt eftersom en konsumentkreditförmedlare ges incitament att rekommendera sina egna kreditprodukter, även om dessa är sämre för konsumenten.

Vidare är det problematiskt att förmedlare ska bedriva inlåning från allmänheten och förvalta konsumenters pengar, vilket ligger långt från deras kärnverksamhet. SweFinTech hade även önskat en förklaring i konsekvensanalysen varför ett kapitaltäckningskrav för förmedlare är nödvändigt för att minska överskuldssättningen, då åtgärdens främsta syfte är att främja den finansiella stabiliteten.

Promemorians förslag kan leda till att dagens konsumentkreditförmedlare i stället väljer att upphöra med sin kreditförmedlingsverksamhet med syfte att bedriva affiliate-verksamhet alternativt bli en whitelable, där man marknadsför krediter och säljer "leads" till banker. Utifrån ett affärsmässigt perspektiv kan detta alternativ bli mer lukrativt för många förmedlare än att gå mot att driva bank- och finansieringsrörelse, som både är mycket dyrt samt har sämre passform för kreditförmedlarnas affärsmodell. Såsom nuvarande och kommande konsumentkreditreglering är utformad på EU-nivå omfattar tillståndskraven dessutom inte aktörer som endast förmedlar leads.

SweFinTech ser därför en risk för att lagförslaget i själva verket kommer innebära att den reglerade kreditförmedlingen försvinner, inklusive de krav som uppställs på kreditförmedlare idag genom LVK med sundhetskrav, Finansinspektionens föreskrifter, skyldighet att vidta åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, för att i vissa fall ersättas av en oreglerad affiliate-produkt. Vi ser inte att en ökning av affiliates kommer att leda till att överskuldssättning minskar eftersom produkten inte är reglerad i samma omfattning som kreditförmedling, vilket skulle vara en olycklig utveckling.

Förslagets påverkan på kreditgivare

Regeringen är tydliga i sin konsekvensanalys att förslaget kommer att slå ut en betydande del av dagens konsumentkreditinstitut. Det finns dock en risk att fler konsumentkreditinstitut som sysslar med snabbblån väljer att omvandla sig till utländska kreditinstitut. Några av de större aktörerna inom

detta segment i Sverige är idag utländska kreditinstitut (t ex. Saldo Bank och Multitude Bank på Cypern). Detta kan leda till att Promemorians förslag blir ineffektivt då det inte begränsar de aktörer inom snabb lån som man vill motverka, utan i stället leder till att Finansinspektionens kontroll över bolagen försvinner. Som Överskudsättningsutredningen konstaterade är problemen med riskfylld kreditgivning och överskudsättning främst kopplade till lån utan säkerhet, s.k. blancolån. Därav missar Promemorians målsättningen med förslaget att komma åt osund kreditgivning med dålig kreditprövning och höga räntor.

Samtidigt finns det konsumentkreditbolag som exempelvis utvecklar teknik för bättre kreditprövningar. Att upphäva LVK är därför ett trubbigt förslag som riskerar att hämma utvecklingen av teknik och produkter, vilket i slutändan missgynnar konsumenter.

Promemorians förslag innebär även risker förknippade med att finansmarknaden får fler mindre och mer känsliga kreditinstitut som måste ta emot inlåning från allmänheten.

Förslag på andra sätt att lösa överskudsättningsproblematiken

SweFinTech föreslår/ ställer sig bakom följande förslag för att komma till bukt med överskudsättningen:

För det första, vi är positiva till ett sänkt räntetak på 20%. Ett förslag som föreslås i Överskudsättningsutredningen. Föreningen välkomnar att regeringen den 30 augusti meddelade att de kommer att gå vidare med förslaget.

För det andra, vi är positiva till förslaget om ett skuld- och kreditregister, något som också föreslås i Överskudsättningsutredningen. Däremot vill vi gå längre än utredningens förslag, föreningen vill att det drivs i form av ett nationellt skuldregister i statlig regi, att det ska vara obligatoriskt att slå mot registret vid kreditprövning och att data bör rapporteras dagligen. Ett sådant krav skulle ge ett bättre underlag vid kreditprövning vilket kan motverka överskudsättning. Denna åtgärd ligger i linje med CCD2 som också ställer striktare krav på kreditprövning hos kreditgivare.

För det tredje, vill vi införa ett frivilligt stoppregister för konsumentkrediter, liknande det som finns på spelmarknaden där konsumenter kan anmäla att de inte vill bli beviljade fler lån.

För det fjärde, vill vi begränsa telefon- och provisionsbaserad försäljning av konsumentkrediter vid första kontakt. Vid beslut som påverkar en konsuments ekonomiska situation är det bättre att konsumenten ges utrymme och tid att fundera över och jämföra lån, genom att exempelvis själv uppsöka information om krediter.

Roslana Cederhage
Generalsekreterare
Swedish Financial Technology Association